

Рашэнне праблемных сітуацый — арганізацыя абмеркавання і вырашэння сістэмы пытанняў і заданняў, якія патрабуюць аналізу, паранання, абагульнення, што дазваляе дзіцяці рабіць арыгінальныя выклады.

Мадэліраванне — стварэнне спецыяльных мадэлей, якія ў нагляднай форме ўзнаўляюць скрытыя ўласцівасці і сувязі паміж навакольнымі аб'ектамі.

Дзіцячае эксперыментаванне і волыт — найважнейшы від пошукаў дзейнасці, харкторызуецца высокім узроўнем самастойнасці і арыгінальнасці, фарміруеца ў рэчышчы асабістай актыўнасці дзіцяці і інтэнсіўна развіваецца на працягу дашкольнага дзяцінства. Сутнасць дзіцячага эксперыментавання заключаецца ў тым, што яно не задаецца дарослым дзіцяці спачатку ў выглядзе той ці іншай схемы, а будуецца па меры атрымання ўсё новых звестак аб аб'екте. Эксперыментаванне харкторызуецца ўскладненнем і развіццём дзяянняў мэтаўтварэння: дзіця само ставіць мэты, само дасягае іх, такім чынам атрымлівае новыя веды аб прадметах і з'явах. Паказчыкамі ўзроўню развіцця дзіцячага эксперыментавання з'яўляюцца: маніпуляванне ці пошукаў выяўленія, наўмыснасць ці выпадковасць атрымання новага «вобраза».

Шматгадовыя даследаванні М. М. Паддзяка-ва і яго творчага калектыву далі падставу для фармулёўкі наступных асноўных палажэнняў:

1. Дзіцячае эксперыментаванне і волыт з'яўляеца асаблівой формай пошукаў дзейнасці, у якой найбольш яскрава выяўлены працэсы мэтаўтварэння, ўзнікнення і развіцця новых матываў дзейнасці асобы, якія ляжаць у аснове самаруху, самаразвіцця дашкольніка.
2. У дзіцячым эксперыментаванні найбольш магутна праяўляеца ўласная актыўнасць дзіцяці, якая накіравана на атрыманне новых звестак, новых ведаў (пазнавальная форма эксперыментавання), прадуктаў дзіцячай творчасці — новых пабудоў, малюнкаў, казак і інш. (прадуктыўная форма эксперыментавання).
3. Дзіцячае эксперыментаванне з'яўляеца стрыжнем любога працэсу дзіцячай творчасці.
4. У дзіцячым эксперыментаванні найбольш арганічна ўзаемадзейнічаюць псіхічныя працэсы дыферэнцыяцыі і інтэграцыі пры агульным дамінаванні інтэграцыйных працэсаў.
5. Дзейнасць эксперыментавання, якая прадстаўлена ва ўсёй яе паўнаце і універсальнасці, з'яўляеца ўсеагульной здольнасцю функцыяніравання псіхікі.

Такім чынам, удзел дашкольніка ў эксперыменте і волыце дае магчымасць самастойна знаходзіць рашэнне, пацвярджаючы ці абвяржэнне ўласных уяўленняў, кіравання тымі ці іншымі з'явамі ці прадметамі. Пры гэтым дзіця выступае як своеасаблівы даследчык, які самастойна ўзձейнічае рознымі способамі на навакольныя прадметы і з'явы з мэтай больш пойнага іх пазнання і засваення.

Вышэйвыкладзене дазваляе зрабіць вывад, што эўрыстычная дзейнасць садзейнічае развіццю інтэлектуальнай актыўнасці старэшага дашкольніка, забяспечвае яго актыўныя, творчыя адносіны да навакольнага асяроддзя.

ЛІТАРАТУРА

1. Богоявленская Д. Б. Психология творческих способностей. М., 2002.
2. Гинзбург М. Р. Неинтеллектуальные факторы интеллектуальной активности // Психологические исследования интеллектуальной деятельности. М., 1979. С. 161—167.
3. Гнездилова З. Ю. Формирование интеллектуальной активности учащихся в процессе обучения: автореф. дис. ... канд. психол. наук. Иркутск, 2001.
4. Холодная М. А. Психология интеллекта: парадоксы исследования. СПб., 2002.
5. Мельник Ю. И. Психологические предпосылки актуализации интеллектуального потенциала и особенности его проявления в форме интеллектуальной активности: автореф. дис. ... канд. психол. наук. СПб., 1994.
6. Пономарева Е. А. Интеллектуальный тренинг как средство умственного развития детей старшего дошкольного и младшего школьного возраста: автореф. дис. ... канд. психол. наук. Комсомольск-на-Амуре, 1997.
7. Паромонова Л. А., Урадовских Г. В. Роль конструктивных задач в формировании умственной активности детей старшего дошкольного возраста // Дошкольное воспитание. 1985. № 7. С. 46—49.
8. Славина Л. С. Знать ребенка, чтобы воспитывать. М., 1976.
9. Менчинская Н. А. Вопросы умственного развития ребенка. М., 1970.
10. Морозов М. Ф. Возникновение и развитие учебных интересов у детей младшего школьного возраста // Известия АПН РСФСР. 1955. № 73. С. 15—55.
11. Поддъяков Н. Н. Особенности психического развития детей дошкольного возраста. М., 1996.
12. Андреев В. И. Физический эксперимент учащихся в условиях эвристического программирования учения. М., 1981.
13. Пушкин В. Н. Проблемы эвристики. М., 1969.
14. Асмус В. Ф. Проблема интуиции в философии и математике (Очерк истории: XVII — начало XX в.). М., 1965.
15. Хутарской А. В. Современная дидактика. СПб., 2001.